

USTANOVENÍ MEZINÁRODNÍCH PRINCIPŮ KATALOGIZACE

Úvod

Ustanovení principů – obecně známé jako Pařížské principy – schválili účastníci Mezinárodní konference o principech katalogizace (*International Conference on Cataloguing Principles*) v roce 1961¹. Tehdejšího cíle, kterým bylo vytvořit základ pro mezinárodní standardizaci v katalogizaci, již bylo dosaženo: většina katalogizačních pravidel, která od té doby vznikla, tyto principy v úplnosti nebo alespoň ve velké míře respektuje.

O více než čtyřicet let později je existence obecného souboru mezinárodních principů katalogizace dokonce ještě důležitější, protože katalogizátoři a uživatelé katalogů používají po celém světě katalogy OPAC (Online Public Access Catalogues). Nyní, na začátku 21. století, IFLA iniciovala ustanovení nových mezinárodních principů katalogizace tak, aby odpovídaly požadavkům na používání online katalogů v knihovnách i mimo ně. Hlavním principem je ohled na uživatele katalogu.

Toto ustanovení nahrazuje a rozšiřuje záběr Pařížských principů z pouhých textových dokumentů na všechny typy dokumentů a z pouhé volby a formy selekčních údajů na všechny aspekty bibliografických a autoritních záznamů používaných v knihovních katalozích. Zahrnuje nejen principy a cíle (tj. funkce katalogu), ale také hlavní pravidla, která by měla být do katalogizačních pravidel začleněna, stejně jako směrnice pro vyhledávání a zpřístupnění.

Ustanovení se týká následujících oblastí:

1. Rozsah platnosti
2. Všeobecné principy
3. Entity, atributy a vztahy
4. Cíle a funkce katalogu
5. Bibliografický popis
6. Selekční údaje
7. Základy pro vyhledávání

Toto nové ustanovení staví na dlouholeté tradici katalogizace ve světě² a rovněž na konceptuálním modelu IFLA *Functional Requirements for Bibliographic Records* (FRBR)³.

Ustanovení by mělo rozšířit možnost mezinárodního sdílení bibliografických a autoritních údajů a poskytnout tvůrcům pravidel vodítko v jejich úsilí vytvořit mezinárodní katalogizační pravidla.

¹ International Conference on Cataloguing Principles (Paris : 1961). *Report*. – London : International Federation of Library Associations, 1963, p. 91-96. Dostupný též: *Library Resources and Technical Services*, v. 6 (1962), p. 162-167; a *Statement of principles adopted at the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October, 1961*. – Annotated edition / with commentary and examples by Eva Verona. – London : IFLA Committee on Cataloguing, 1971.

² Cutter, Charles A.: *Rules for a dictionary catalog*. 4th ed., rewritten. Washington, D.C.: Government Printing office, 1904, Ranganathan, S.R.: *Heading and canons*. Madras [India]: S. Viswanathan, 1955, a Lubetzky, Seymour. *Principles of Cataloging. Final Report. Phase I: Descriptive Cataloging*. Los Angeles, Calif.: University of California, Institute of Library Research, 1969.

³ *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final report*. – Munich : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19) Dostupný na webu IFLA: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (Sept. 1997, as amended and corrected through February 2008)

Model FRBR bude brzo rozšířen o *Functional Requirements for Authority Data* (FRAD) a *Functional Requirements for Subject Authority Data* (FRSAD).

1. Rozsah platnosti

Principy uvedené v tomto dokumentu mají být vodítkem při vytváření katalogizačních pravidel. Platí pro bibliografické i autoritní záznamy a běžné katalogy knihoven. Tyto principy lze rovněž použít při tvorbě bibliografií a dalších souborů dat v knihovnách, archívech, muzeích a dalších institucích.

Jejich cílem je poskytnout konzistentní přístup k popisné a věcné katalogizaci bibliografických zdrojů všech typů.

2. Všeobecné principy

Tvorba katalogizačních pravidel se řídí několika principy.⁴ Nejdůležitějším principem je ohled na uspokojení požadavků uživatele katalogu.⁵

- 2.1. *Ohled na uživatele katalogu.* Rozhodnutí, týkající se popisných údajů a řízených forem jmen pro zpřístupnění, by měla být činěna se zřetelem na uživatele.
- 2.2. *Běžné použití.* Slovní zásoba, používaná při popisu a tvorbě selekčních údajů, by měla být v souladu se slovní zásobou většiny uživatelů.
- 2.3. *Prezentace entit při popisu.* Popis a řízené formy jmen by měly být založeny na způsobu, jakým entity identifikují samy sebe.
- 2.4. *Správnost.* Popisovaná entita by měla být popsána správně a přesně.
- 2.5. *Dostatečnost a nezbytnost.* Měly by se používat pouze prvky popisu a selekčních údajů, jež jsou potřebné k uspokojení požadavků uživatele a nezbytné pro jednoznačnou identifikaci entity.
- 2.6. *Významnost.* Datové prvky by měly být bibliograficky významné.
- 2.7. *Hospodárnost.* Pokud vedou k dosažení téhož cíle různé způsoby, přednost by měl mít ten, který nejlépe a komplexně splňuje požadavek na hospodárnost (tj. nejmenší náklady nebo nejjednodušší postup).
- 2.8. *Konzistence a standardizace.* Popis a tvorba selekčních údajů by měly být standardizovány v nejvyšším možném rozsahu. Zajistí se tak větší konzistence, která zvyšuje možnost sdílení autoritních a bibliografických záznamů
- 2.9. *Integrace.* Popis všech typů dokumentů a všech řízených forem jmen má pokud možno vycházet se stejných obecných pravidel.

Jednotlivá katalogizační pravidla by měla být obhajitelná, ne libovolná. V některých specifických případech může dojít k rozporu při aplikaci těchto principů, pak má přednost obhajitelné účelné řešení.

3. Entity, atributy a vztahy

Katalogizační pravidla by měla brát v úvahu entity, atributy a vztahy, které jsou definovány v konceptuálních modelech bibliografického universa.⁶

3.1. Entity

Bibliografické nebo autoritní údaje mohou prezentovat následující entity:

Dílo

Vyjádření

Provedení

⁴ Založeno na odborné literatuře, zvláště o Ranganathanovi a Leibnizovi, jak je o nich psáno v: Svenonius, Elaine. *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000, s. 68.

⁵ S ohledem na předmětové tezaury, existují další související principy, které dosud nebyly do tohoto ustanovení zahrnuty.

⁶ Principy 2.2 až 2.9 nejsou uvedeny ve specifickém pořadí.

⁶ Konceptuální modely jsou FRBR, FRAD, a FRASD.

Jednotka⁷
 Osoba
 Rod/rodina
 Korporace⁸
 Koncept
 Objekt
 Událost
 Místo⁹

3.2. Atributy

Atributy, které identifikují každou z entit, by se měly používat jako datové prvky.

3.3. Vztahy

V rámci katalogu by měly být označeny bibliograficky významné vztahy mezi entitami.

4. Záměry a funkce katalogu

Katalog by měl být účinným nástrojem umožňujícím uživateli¹⁰:

4.1. najít bibliografické zdroje ve sbírce jako výsledek vyhledávání prostřednictvím atributů nebo vztahů mezi zdroji:

4.1.1. najít jednotlivý zdroj

4.1.2. najít soubory zdrojů představující

všechny zdroje patřící k témuž dílu

všechny zdroje obsahující vyjádření

všechny zdroje prezentující totéž provedení

všechny zdroje související s danou osobou, rodinou či korporací

všechny zdroje vztahující se k danému předmětu

všechny zdroje definované dalším kritériem (např. jazykem, zemí vydání, datem vydání, typem obsahu, typem nosiče atd.), používaným obvykle pro sekundární zpřesnění vyhledávání.

4.2. identifikovat bibliografický zdroj nebo jeho agenta (tj. potvrdit, že určitá entita popsáná v záznamu odpovídá hledané entitě, nebo odlišit dvě a více entit s podobnými charakteristikami);

4.3. vybrat bibliografický zdroj, který odpovídá potřebám uživatele (tj. vybrat zdroj, který splňuje požadavky uživatele s ohledem na médium, obsah, nosič atd. nebo vyloučit zdroje, které těmto požadavkům neodpovídají);

4.4. získat přístup k popsáné jednotce (tj. poskytnout informaci, která umožní uživateli získat jednotku k vypůjčení nebo elektronickému zpřístupnění prostřednictvím on-line propojení se vzdáleným zdrojem); nebo získat autoritní či bibliografické údaje nebo přístup k nim;

4.5. navigovat uživatele v rámci katalogu i mimo něj (tj. prostřednictvím logického uspořádání bibliografických a autoritních údajů a jasnou prezentací způsobu, jak se

⁷ Dílo, vyjádření, provedení a jednotka jsou entitami kategorie 1 popsány ve FRBR.

⁸ Osoba, rodina a korporace jsou entitami ze skupiny 2 popsány ve FRBR a FRAD.

⁹ Obsah, předmět, událost a místo jsou entitami ze skupiny 3 popsány ve FRBR. Kterákoli z těchto entit může být uvedena do předmětového vztahu k dílu.

¹⁰ 4.1-4.5 vycházejí z textu: Svenonius, Elaine. *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000.

v katalogu pohybovat, včetně prezentace vztahu mezi díly, vyjádřeními, provedeními, jednotkami, osobami, rodinami, korporacemi, koncepty, objekty, událostmi a místy).

5. Bibliografický popis

- 5.1.** Obecně by měl být vytvořen samostatný bibliografický popis pro každé provedení.
- 5.2.** Pro bibliografický popis je typické, že by měl být založen na jednotce reprezentující provedení a může zahrnovat atributy náležející prezentovanému dílu a vyjádření.
- 5.3.** Popisné údaje bibliografického záznamu mají odpovídat schválenému mezinárodnímu standardu.¹¹
- 5.4.** Popis může mít několik úrovní úplnosti v souladu s účelem katalogu či typem bibliografického souboru. Uživatel by měl být o úrovni úplnosti informován.

6. Selekční údaje

6.1. Všeobecně

Selekční údaje pro vyhledávání bibliografických a autoritních záznamů musí být formulovány v souladu s obecnými principy (viz 2. Záměr). Může se jednat o údaje řízené nebo neřízené.

6.1.1. Řízené selekční údaje by se měly vytvářet pro autorizované a variantní formy jmen pro entity jako jsou jména osoby, rodiny, korporace, názvu díla, vyjádření, provedení, jednotky, koncepty, objekty, události a místa. Řízené selekční údaje poskytují konzistenci potřebnou při uspořádání bibliografických záznamů pro soubory zdrojů.

6.1.1.1. Pro potřeby řízení autorizovaných forem jmen, variantních forem jmen a identifikátorů, používaných jako selekční údaje, by se měly vytvářet autoritní záznamy.

6.1.2. Mezi neřízené selekčních údaje patří např. bibliografické údaje pro jména, názvy (např. hlavní název uváděný tak, jak byl nalezen na provedení), kódy, klíčová slova atd., která nejsou řízena autoritními záznamy.

6.2. Volba selekčního údaje

6.2.1. Jako selekční údaje v **bibliografickém záznamu** se použijí autorizované selekční údaje pro díla a vyjádření (řízené) prezentovaná zdrojem, název provedení (zpravidla neřízený) a autorizované selekční údaje pro tvůrce díla.

6.2.1.1. Korporace jako tvůrce: Korporace by měla být považována za tvůrce děl, která vyjadřují kolektivní myšlení nebo aktivitu korporace, nebo pokud název díla společně s povahou díla jasně vyjadřuje kolektivní odpovědnost korporace za obsah díla. To platí i v případě, že je dílo podepsáno jménem pracovníka nebo zástupce korporace.

¹¹ V případě knihoven se jedná o Mezinárodní standardní bibliografický popis (*International Standard Bibliographic Descriptions*).

6.2.2. Doplnkově se v bibliografických záznamech mají vytvářet autorizované selekční údaje pro jména dalších osob, rodin, korporací a předmětů, které se považují za důležité pro vyhledání a identifikaci popisovaného bibliografického zdroje.

6.2.3. Selekčními údaji v **autoritním záznamu** je autorizovaná forma jména entity i variantní formy jména entity.

6.2.4 Dále lze záznam zpřístupnit prostřednictvím jmen souvisejících entit.

6.3. Autorizované selekční údaje

Autorizovaný selekční údaj pro jméno entity by měl být uveden v autoritním záznamu spolu s identifikátory entity a variantními formami jména. Autorizovaný selekční údaj může být potřebný jako výchozí forma pro zobrazení.

6.3.1 Autorizované selekční údaje musejí být vytvořeny podle standardu.

6.3.2. Jazyk a písmo autorizovaných selekčních údajů

6.3.2.1 Pokud se jména používají v několika jazycích a/nebo písmech, v autorizovaném selekčním údaji má přednost použití informace, která se vyskytuje na provedeních díla vyjádřeného v původním jazyce a písmu;

6.3.2.1.1 pokud se však původní jazyk a/nebo písmo v katalogu běžně nepoužívá, lze autorizovaný selekční údaj vytvořit na základě forem jména nalezených na provedeních či v referenčních zdrojích v jednom z jazyků/písem, který uživatelům katalogu nejlépe vyhovuje.

6.3.2.1.2 K formě jména v originálním jazyku a písmu by měl být umožněn přístup prostřednictvím autorizovaného záhlaví či variantního záhlaví vždy, kdy je to možné.

6.3.2.2. Pokud je zapotřebí transliterace, měla by odpovídat mezinárodnímu standardu.

6.3.3. Volba autorizovaného selekčního údaje

Jméno preferované jako autorizovaný selekční údaj pro entitu by mělo být založeno na jménu, které identifikuje entitu konzistentním způsobem, buď jako nejčastěji nalezené na provedeních nebo dobře akceptované jméno nalezené v referenčních zdrojích a vyhovující uživatelům katalogu (tzv. 'konvenční jméno').

6.3.3.1. Volba autorizovaného selekčního údaje pro osobu, rodinu, korporaci

Pokud osoba, rodina nebo korporace používá variantní jména nebo variantní formy jmen, mělo by být pro každou samostatnou identitu vybráno za základ autorizovaného selekčního údaje jedno ze jmen nebo jedna z forem jmen.

6.3.3.1.1. Pokud jsou v provedeních a/nebo v referenčních zdrojích nalezeny variantní formy jména a tato odchylka není založena na různé prezentaci stejného jména (např. úplná a zkrácená forma), použije se přednostně

6.3.3.1.1.1. obecně známé (či 'konvenční') jméno tam, kde je známo, spíše než oficiální jméno; nebo

6.3.3.1.1.2. oficiální jméno tam, kde není informace o obecně známém nebo konvenčním jménu.

6.3.3.1.2. Pokud korporace používala v různých obdobích své existence různá jména, která nelze pokládat jen za mírně odlišné varianty téhož jména, považuje se každá entita s výrazně odlišným jménem za novou entitu. Odpovídající autoritní záznamy pro každou entitu by se měly se propojit, obvykle pomocí souvisejících dřívějších a novějších autorizovaných forem jmen korporace.

6.3.3.2. Volba autorizovaného selekčního údaje pro dílo a vyjádření

Pokud má dílo více názvů, jeden z nich by měl být preferován jako základ pro autorizovaný selekční údaj pro dílo/vyjádření.

6.3.4. Forma jména pro autorizované selekční údaje

6.3.4.1. Forma jména osob

Pokud se jméno osoby skládá z několika slov, výběr prvního slova pro autorizovaný selekční údaj by měl vycházet z konvencí země a jazyka nejvíce spojeného s osobou tak, jak se nachází na provedeních či v referenčních zdrojích.

6.3.4.2. Forma jména rodin

Pokud se jméno rodiny skládá z několika slov, výběr prvního slova pro autorizovaný selekční údaj by měl vycházet z konvencí země a jazyka nejvíce spojeného s rodinou tak, jak se nachází na provedeních či v referenčních zdrojích.

6.3.4.3. Forma jména korporací

V případě autorizovaného selekčního údaje pro korporaci by mělo být jméno uvedeno v přímém pořadí tak, jak se nachází na provedeních či v referenčních zdrojích, s výjimkou:

6.3.4.3.1. je-li jméno korporace součástí autority pro jurisdikci nebo území, autorizovaný selekční údaj pro jméno by měl obsahovat současnou formu jména území v jazyce a písmu, které nejlépe vyhovují potřebám uživatele katalogu;

6.3.4.3.2. pokud jméno korporace vyjadřuje podřízenost, podřízenou funkci nebo nedostatečně identifikuje podřízenou složku, autorizovaný selekční údaj by měl začínat jménem nadřízené složky.

6.3.4.4. Forma jména pro díla/vyjádření

Autorizovaným selekčním údajem pro dílo, vyjádření, provedení nebo jednotku může být buď název, který může stát sám o sobě, nebo název kombinovaný s autorizovaným selekčním údajem pro tvůrce díla.

6.3.4.5. Rozlišování jmen

Pokud je potřeba rozlišit jednu entitu od jiných téhož jména, měly by být do autorizovaného selekčního údaje pro entitu zahrnuty další identifikační charakteristiky. Pokud je to vhodné, mohou být stejné identifikační charakteristiky použity jako součást variantních forem jména.

6.4. Variantní jména a variantní formy jména

Je-li jakékoli jméno vybráno za autorizovaný selekční údaj, měla by být do řízeného zpřístupnění zahrnuta také variantní jména a variantní formy jména.

7. Základy pro vyhledávání

7.1. Vyhledávání

Selekční údaje jsou prvky bibliografických a autoritních záznamů, které umožňují 1) spolehlivě vyhledat a zpřístupnit bibliografické a autoritní záznamy a související bibliografické zdroje a 2) zpřesnit (limitovat) výsledky vyhledávání.

7.1.1. Možnosti vyhledávání

Jména, názvy a předměty by mělo být možné vyhledat a zpřístupnit prostřednictvím jakýchkoli dostupných prostředků, které knihovní katalog či databáze umožňují: např. plná forma jména, klíčová slova, výraz, zkrácení, identifikátory atd.

7.1.2. Základní selekční údaje

Základními selekčními údaji jsou údaje založené na hlavních atributech a vztazích každé entity v bibliografickém nebo autoritním záznamu.

7.1.2.1. Základní selekční údaje v bibliografických záznamech zahrnují:
 autorizovaný selekční údaj pro jméno tvůrce nebo prvního uvedeného tvůrce díla v případě více tvůrců
 autorizovaný selekční údaj pro dílo/vyjádření (může zahrnovat autorizovaný selekční údaj pro tvůrce)
 hlavní název nebo náhrada hlavního názvu provedení
 rok vydání/rozpětí let vydání provedení
 řízené předmětové termíny a/nebo klasifikační znaky pro dílo
 standardní čísla, identifikátory, a „klíčové názvy“ popisované entity.

7.1.2.2. Základní selekční údaje v autoritních záznamech zahrnují:
 autorizované jméno nebo název entity
 identifikátory entity
 variantní jména a variantní formy jména nebo názvu entity.

7.1.3. Doplnkové selekční údaje

Atributy z ostatních oblastí bibliografického popisu nebo autoritního záznamu mohou plnit roli volitelných selekčních údajů nebo prostředků pro filtrování či zpřesnění vyhledávání.

7.1.3.1. Tyto atributy v bibliografických záznamech zahrnují, ale neomezuje se na:
 jména dalších tvůrců (kromě prvního)
 jména osob, rodin a korporací v jiných rolích než je role tvůrce (např. účinkující)
 variantní názvy (např. souběžné názvy, hlavičkové názvy)

autorizované selekční údaje pro edice
identifikátory bibliografického záznamu
jazyk vyjádření prezentovaného provedením
země vydání
typ obsahu
typ nosiče.

7.1.3.2. Tyto atributy **v autoritních záznamech** zahrnují, ale neomezuji se na:
jména nebo názvy souvisejících entit
identifikátory autoritních záznamů.

7.2. Zpřístupnění

Je-li výsledkem vyhledávání několik záznamů se stejným selekčním údajem, záznamy by měly být prezentovány v logickém pořadí vhodném pro uživatele katalogu, přednostně podle standardu odpovídajícímu jazyku a písmu selekčního údaje.

HESLÁŘ ICP

Tento heslář zahrnuje termíny uvedené v Ustanovení mezinárodních principů katalogizace (*Statement of International Cataloguing Principles, ICP*), které byly použity specifickým způsobem (nikoli v souladu s běžnými slovníkovými definicemi). Na konci jsou termíny uváděné v Pařížských principech (Paris Principles) či dalších starších katalogizačních pravidlech, u kterých si účastníci ICP přáli zmínit, že se v ICP již nepoužívají.

BT = širší termín; NT = užší termín; RT = příbuzný termín

Agent (agent) – osoba (autor, nakladatel, sochař, editor, režisér, skladatel atd.) či skupina (rodina, organizace, korporace, knihovna, orchestr, stát, federace atd.) či automat (zařízení zaznamenávající počasí, překladač atd.), které mají roli v životním cyklu zdroje.
[Zdroj: DCMI Agents Working Group, pracovní definice, modifikovaná]

Viz též **Tvůrce [NT]**

Atribut (attribute) – charakteristika entity. Atribut může být součástí entity či připisovaný entitě zvnějšku.

[Zdroj: FRBR]

Autoritní záznam (authority record) – soubor datových prvků, které identifikují entitu a mohou být použity k usnadnění přístupu k autorizovanému selekčnímu údaji či zobrazení selekčního údaje pro entitu.

[Zdroj: IME ICC]

Autorizovaná forma jména (authorized form of name) – forma jména zvolená za autorizovaný selekční údaj pro entitu.

Viz též **Autorizovaný selekční údaj [RT]**, **Konvenční jméno [RT]**, **Jméno [BT]**, **Preferované jméno [RT]**, **Variantní forma jména [RT]**

Autorizovaný selekční údaj (authorized access point) – preferovaný řízený selekční údaj pro entitu, stanovený a vytvořený podle pravidel či standardů.

[Zdroj: IME ICC]

Viz též **Selekční údaj [BT]**, **Autorizovaná forma jména [RT]**, **Řízený selekční údaj [BT]**, **Preferované jméno [RT]**, **Variantní forma jména [RT]**

Bibliografické univerzum (bibliographic universe) – sféra vztahující se ke sbírkám knihoven, archivů, muzeí a dalších informačních komunit.

[Zdroj: IME ICC]

Bibliograficky významný (bibliographically significant) – kvalita entity či atributu nebo vztahu, která má speciální význam či hodnotu v kontextu bibliografického zdroje.

[Zdroj: IME ICC]

Bibliografický popis (bibliographic description) – soubor bibliografických údajů identifikujících bibliografický zdroj.

[Zdroj: modifikace ISBD]

Viz též **Popisná katalogizace [RT]**

Bibliografický záznam (bibliographic record) – soubor datových prvků, který popisuje bibliografický zdroj, poskytuje k němu přístup a identifikuje související díla a vyjádření.

[Zdroj: IME ICC]

Bibliografický zdroj (bibliographic resource) – entita v rámci sféry knihovních a podobných sbírek sestávající z výsledků intelektuálního či uměleckého úsilí. Bibliografické zdroje v modelu FRBR jsou entity Skupiny 1: dílo, vyjádření, provedení a jednotka.
[Zdroj: IME ICC]

Dílo (work) – určitý intelektuální či umělecký výtvar (tj. intelektuální či umělecký obsah).
[Zdroj: FRAD, FRBR, modifikované IME ICC]

Doplňkový selekční údaj (additional access point) – selekční údaj, který lze použít k doplnění základních selekčních údajů pro usnadnění vyhledávání bibliografických či autoritních údajů.
[Zdroj: IME ICC]

Viz též **Selekční údaj [BT]**, **Základní selekční údaj [RT]**

Entita (entity) – Něco, co má unitární a samostatný charakter; co existuje nezávisle či samostatně; abstrakce, ideový koncept, objekt myšlení či transcendentální objekt.
[Zdroj: Webster's 3rd]

Příklady entity ve FRBR a FRAD zahrnují výsledky intelektuálního či uměleckého úsilí (dílo, vyjádření, provedení a jednotka); agenty (tj. osoby, rodiny, korporace) zodpovědné za vytvoření intelektuálního či uměleckého obsahu, výrobu a šíření obsahu ve fyzické formě či správu produktu; nebo předmět díla (dílo, vyjádření, provedení, jednotka, osoba, rodina, korporace, koncept, objekt, událost, místo).

[Zdroj: IME ICC]

Identifikátor (identifier) – číslo, kód, slovo, fráze, logo, deviza atd., které jsou spojeny s entitou a slouží k odlišení entity od jiných entit v rámci okruhu, ve kterém je identifikátor přidělen.
[Zdroj: FRAD]

Jednotka (item) – jednotlivý exemplář provedení.
[Zdroj: FRAD, FRBR]

Jméno (name) – znak, slovo či skupina slov a/nebo znaků, pod kterými je entita známa. Zahrnuje slova/znaky označující osobu, rodinu, korporaci; dále zahrnuje termíny pod kterým jsou známy koncepty, objekty, události či místa; zahrnuje i název daný dílu, vyjádření, provedení, či jednotce. Používá se jako základ selekčního údaje.

[Zdroj: FRBR jak je modifikován ve FRAD]

Viz též **Selekční údaj [RT]**, **Autorizovaná forma jména [NT]**, **Řízený selekční údaj [RT]**, **Konvenční jméno [[NT]**, **Preferované jméno [NT]**, **Variantní forma jména [NT]**

Klíčový název (key title) – jedinečné jméno přidělené pokračujícímu zdroji v rámci ISSN Network a neoddělitelně spojené s jeho číslem ISSN. Klíčový název může být stejný jako hlavní název; nebo může být za účelem dosažení jedinečnosti doplněn o identifikační prvky a/nebo kvalifikátory, jako jsou např. jméno vydavatele, místo vydání, údaj o vydání.
[Zdroj: ISBD]

Koncept (concept) – abstraktní pojem či idea.
[Zdroj: FRAD (související předměty), FRBR]

Konvenční jméno (conventional name) – jméno, jiné než oficiální, pod kterým je korporace, místo či věc známa.
[Zdroj: upraveno z AACR2 Revision 2002, Heslář]

Viz též **Autorizovaná forma jména [RT]**, **Jméno [BT]**, **Variantní forma jména [RT]**

Korporace (corporate body) – organizace či skupina osob a/nebo organizací, která je identifikována určitým jménem a která jedná nebo může jednat jako celek.

[Zdroj: upraveno z FRAD, FRBR]

Místo (place) – lokace.

[Zdroj: FRBR]

Neřízený selekční údaj (uncontrolled access point) – selekční údaj, který není řízen autoritním záznamem.

[Zdroj: IME ICC]

Viz též **Selekční údaj [BT]**, **Řízený selekční údaj [RT]**

Normalizovaný selekční údaj (normalised access point)

Viz **Autorizovaný selekční údaj**

Objekt (object) – materiální věc.

[Zdroj: FRBR]

Osoba (person) – individuální či jako individuální se prezentující entita ustanovená nebo přijatá jednotlivcem či skupinou.

[Zdroj: FRBR jak je modifikovaný ve FRAD, modifikováno IME ICC]

Popisná katalogizace (descriptive cataloguing) – část katalogizace, jejímž výsledkem jsou jak popisné, tak selekční údaje s výjimkou věcných.

[Zdroj: IME ICC]

Viz též **Bibliografický popis [RT]**, **Věcná katalogizace [RT]**

Preferované jméno (preferred name) – jméno entity vybrané podle pravidel či standardů a použité jako základ pro stanovení autorizovaného selekčního údaje pro entitu.

Viz též **Autorizovaný selekční údaj [RT]**, **Autorizovaná forma jména [RT]**,

Konvenční jméno [RT], **Jméno [BT]**

[Zdroj: IME ICC]

Provedení (manifestation) – fyzická prezentace vyjádření díla.

[Zdroj: FRAD, FRBR]

Provedení může prezentovat soubor děl, jednotlivé dílo či analytickou část díla.

Provedení se mohou vyskytovat v jedné či více fyzických jednotkách.

[Zdroj: IME ICC]

Rodina (family) – Dvě či více osoby příbuzné narozením, sňatkem, adoptí nebo podobným legálním statusem, či prezentující se jako rodina.

[Zdroj: FRAD, modifikován IME ICC]

Řízený selekční údaj (controlled access point) – selekční údaj zaznamenaný v autoritním záznamu.

[Zdroj: upraveno z GARR]

Řízené selekční údaje zahrnují jak autorizované formy jmen tak i variantní formy jmen.

Mohou být:

- založené na jménech osob, rodin a korporací,
- založené na jménech (tj. názvech) díla, vyjádření, provedení a jednotky,
- kombinací dvou jmen, jako v případě selekčního údaje jméno/název reprezentující dílo, které je kombinací jména tvůrce s názvem díla,

- založené na termínech pro události, objekty, koncepty a místa,
- založené na identifikátorech, jakými jsou např. standardní čísla, klasifikační indexy atd.

Další prvky (např. datum) mohou být připojovány ke jménu *per se* za účelem rozlišení entit s identickými nebo podobnými jmény.

[Zdroj: FRAD – pokračuje zaměřením na model jmen a termínů řízených pomocí souboru autorit.]

Viz též **Selekční údaj [BT]**, **Autorizovaný selekční údaj [NT]**, **Jméno [RT]**, **Neřízený selekční údaj [RT]**, **Variantní forma jména [NT]**

Selekční údaj (access point) – jméno, termín, kód atd., jejichž prostřednictvím je bibliografický či autoritní údaj vyhledán a identifikován.

[Zdroj: GARR modifikovaný ve FRAD a IME ICC]

Viz též **Doplňkový selekční údaj [NT]**, **Autorizovaný selekční údaj [NT]**, **Řízený selekční údaj [NT]**, **Základní selekční údaj [NT]**, **Jméno [RT]**, **Neřízený selekční údaj [NT]**, **Variantní forma jména [NT]**

Soubor/sbírka (collection) – 1. reálný či virtuální soubor dvou či více děl či částí děl kombinovaných či vydaných dohromady. 2. reálný či virtuální sbírka bibliografických zdrojů vytvořená nebo vlastněná danou institucí.

[Zdroj: IME ICC]

Tvůrce (creator) – osoba, rodina či korporace odpovědná za intelektuální či umělecký obsah díla.

[Zdroj: IME ICC]

Viz též **Agent [BT]**

Typ nosiče (carrier type) – označení vystihující formát paměťového média a jeho nosiče v kombinaci s typem zařízení, které je potřebné pro zprostředkování (zobrazení, přehrání, spuštění atd.) obsahu zdroje. Typ nosiče reflektuje atributy provedení.

[Zdroj: upraveno z Glossary for RDA, leden 2008]

Typ obsahu (content type) – označení vystihující základní formu komunikace, v níž je obsah vyjádřen, a lidský smysl, jehož prostřednictvím má být vnímán. Typ obsahu reflektuje atributy díla a vyjádření.

[Zdroj: upraveno z Hesláře pro RDA, leden 2008]

Událost (event) – činnost nebo akce.

[Zdroj: FRAD (pokud události nemají charakter korporace, tj. nejednají jako korporace, považují se za předměty), FRBR]

Variantní forma jména (variant form of name) – forma jména nezvolená za autorizovaný selekční údaj pro entitu. Může být použita pro zpřístupnění autoritního záznamu pro entitu nebo být prezentována jako propojení na autorizovaný selekční údaj.

[Zdroj: IME ICC]

Viz též **Selekční údaj [BT]**, **Autorizovaný selekční údaj [RT]**, **Autorizovaná forma jména [RT]**, **Řízený selekční údaj [BT]**, **Konvenční jméno [RT]**, **Jméno [BT]**

Věcná katalogizace (subject cataloguing) – část katalogizace, která vytváří řízené věcné termíny a/nebo klasifikační znaky.

[Zdroj: IME ICC]

Viz též **Popisná katalogizace [RT]**

Vyjádření (expression) – intelektuální či umělecká realizace díla.
[Zdroj: FRAD, FRBR]

Vztah (relationship) – specifické spojení mezi entitami či jejich instancemi.
[Zdroj: založeno na FRBR]

Základní selekční údaj (essential access point) – selekční údaj založený na hlavním atributu či vztahu entity v bibliografickém či autoritním záznamu, který zajišťuje vyhledání a identifikaci záznamu.
[Zdroj: IME ICC]

Viz též **Selekční údaj [BT]**, **Doplňkový selekční údaj [RT]**

ZDROJE

- AACR2** – *Anglo-American Cataloguing Rules*. – 2nd edition, 2002 revision. – Ottawa : Canadian Library Association ; London : Chartered Institute of Library and Information Professionals; Chicago : American Library Association, 2002-2005.
- DCMI Agents Working Group** – Dublin Core Metadata Initiative, Agents Working Group. Webová stránka, 2003 (pracovní definice): <http://dublincore.org/groups/agents/> Konečná verze dostupná online: <http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/#classes-Agent>
- FRAD** – *Functional Requirements for Authority Data: A Conceptual Model – Final Report, 2008*.
- FRBR** – *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report*. – Munich : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19) Dostupné na www IFLA: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (září 1997, úpravy a doplňky únor 2008)
- GARR** – *Guidelines for Authority Records and References*. 2nd ed., rev. – Munich : Saur, 2001. (IFLA UBCIM publications new series; v. 23) Dostupný online: <http://www.ifla.org/VII/s13/garr/garr.pdf>
- IME ICC** – IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code (1.-5.: 2003-2007), doporučení účastníků
- ISBD** – *International Standard Bibliographic Description (ISBD): preliminary consolidated edition*. – Munich : Saur, 2007. (IFLA Series on Bibliographic Control, v. 31) Dostupný online: http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/ISBD_consolidated_2007.pdf
- RDA** – *RDA: Resource Description and Access. Glossary Draft*. 5JSC/Chair/11/Rev (Jan. 2008, Table 1) Dostupný online: <http://www.collectionscanada.gc.ca/jsc/rda.html#drafts>
- Webster's 3rd** – *Webster's Third New International Dictionary*. – Springfield, Mass. : Merriam, 1976.

TERMÍNY, KTERÉ SE NADÁLE NEPOUŽÍVAJÍ

Bibliografická jednotka (Bibliographic unit) viz **Provedení**

Jmenná katalogizace viz **Popisná katalogizace**

Odkaz (reference) viz **Variantní forma jména**

Unifikovaný název (uniform title) viz **Autorizovaný selekční údaj, Autorizovaná forma jména, Jméno**

Záhlaví (heading) viz **Autorizovaný selekční údaj, Řízený selekční údaj**

Rezoluce IME ICC 2008

Účastníci IME ICC tímto rozhodli

- provádět ediční úpravy textů přijatých účastníky IME ICC, kde to bude nezbytné
- distribuovat text všem relevantním institucím, které se zabývají tvorbou pravidel, jednotlivým organizacím v rámci IFLA a odbornému tisku
- editovat a publikovat ustanovení ICP a heslář a vystavovat je volně na webu
- zajistit pokračování prací a zpracování dodatků po dokončení FRAD a FRSAR a v souladu s vývojem modelů a schémat katalogizačních dat; a
- archivovat dokumentaci IME ICC a sdílet informace o vývoji a výsledcích IME ICC.

Dále doporučujeme Sekci katalogizace IFLA, aby texty spravovala a organizovala jejich revize v přibližně pětiletých intervalech, jak to bude po konzultacích s širší informační komunitou potřeba.

Přeložila Edita Lichtenbergová a kol., Národní knihovna České republiky